

LAUSUNTO

Helsinki 4.11.2019

Sosiaali- ja terveysministeriö

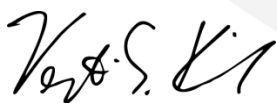
Viite: VN/8546/2019

Asia: Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista vuosina 2020 - 2023

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 233 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä 76 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Tarja Pajunen, tarja.pajunen@soste.fi, 040 574 7515

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas

pääsihteeri

LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

- SOSTE pitää tärkeänä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vahvistamista. Se on myös tosiasiallinen edellytys kustannusten kasvun hillitsemiselle.
- SOSTE korostaa järjestöjen osallisuuden vahvistamisen merkitystä kehittämishankkeissa. Avustuksen käyttämismahdollisuus järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön kustannuksiin tulee varmistaa.

1. Valtionavustuksen myöntämisen edellytykset ja avustuksen hakeminen

1a) Ovatko luonnoksen mukaiset avustuksen myöntämisen edellytykset selkeät ja perustellut (asetusluonnoksen 1-3 §)?

Antti Rinteen hallitusohjelma yleisesti ja sen sote-uudistuskirjaukset erityisesti korostavat hyvinvoinnin siirtämistä korjaavista ja usein kalliista ja myöhään, joskus jopa liian myöhään, annettavista palveluista terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen.

Tämä linjaus on viisas sekä kansalaisten terveydelle ja hyvinvoinnille että kansantaloudelle. Voidaan monin tavoin todistaa, että nyt lausuttavana olevan asetuksen tavoite sote-kustannusten nousun hillitsemisestä ei voi onnistua ilman merkittäviä muutoksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vahvistamiseksi. Tämä muutostarve koskee erityisesti nyt lausuttavana olevaa asetusta, koska tulevaisuuden sote-keskus on aivan keskeinen toimija lähes kaikissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhdyspinnoissa ja itse toiminnassa ja laaja-alaisesti hoitoketjujen tiedolla johtamisessa.

Tästä näkökulmasta asetuksen pykälä 1-3 sekä 6 on vielä muutettava tavalla, joka yksiselitteisesti mahdollistaa asetukseksi luonnoksen 3 §:n 3. mom. 2 kohdassa mainitun tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman osatavoitteen nro 2 toteutumisen. Tuo tavoite kuuluu luonnoksessa nyt seuraavasti: ”toiminnan painotuksen siirtäminen korjaavista palveluista ehkäisevään ja ennakoivaan työhön”

Esitettävät muutokset mahdollistavat sen, että tulevissa hankkeissa voidaan tosiasiallisesti toteuttaa vaade suunnitelmasta asukkaiden, asiakkaiden ja järjestöjen osallistumisesta hankkeeseen.

Seuraavien muutosesitysten takana on havainto, että asetukseksi luonnos ja sen esittelymuistio tunnistavat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen sekä järjestöjen tekemän työn liittyvän avustettaviin hankkeisiin ja asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Kuitenkin ne samalla ristiriitaisesti rajaavat keskeisissä asetuksen kohdissa avustettavat kohteet ja kustannukset vain varsinaisiin, usein lähinnä korjaaviin, palveluihin kohdistuviksi. Näin moni vaikuttavaksi todettu järjestölähtöinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen keino, kuten vertaistuki ja elämäntapaohjaus, jäisivät kokeiltavan ja avustettavan toiminnan ulkopuolelle, jos kohta niitä kuitenkin toisaalla ”edellytetään” käytettävän ja niistä raportoitavan.

Muutosesitykset:

Asetuksen 1 §:ään tarvitaan sen ensimmäiseen momenttiin selkeästi esiin se, että kyseessä on sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehittämis- ja kokeiluhake.

Pykälän 1. muutosesitys (1 § 1mom.):

1 § Avustettavat hankkeet

Sosiaali- ja terveysministeriö myöntää vuosina 2020–2023 valtionavustuksia sosiaali- ja terveydenhuollon ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehittämis- ja kokeiluhankkeille sekä toiminnan käynnistämishankkeille...

Asetuksen toiseen pykälään tulisi kirjata selkeämmin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen edellytys

Pykälän 2. muutosesitys (2 § kohta 2.):

2 § Valtionavustuksen myöntämisen yleiset edellytykset

Valtionavustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että:

- 1) hanke on tarpeellinen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi ja se tukee palveluiden kehittämistä ja tehostamista, hyvien käytäntöjen levittämistä sekä toimintatapojen uudistamista;
- 2) hanke on tarpeellinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja se tukee hyvien käytänteiden levittämistä ja toimintatapojen uudistamista sekä tuloksellisuutta;
- 3) ~~2)~~ hankkeella on kiinteä yhteys julkiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon;
- 4) ~~3)~~ hankkeessa otetaan huomioon valtakunnalliset sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistusta koskevat linjaukset;
- 5) ~~4)~~ hankkeessa on otettu huomioon tarvittava poikkihallinnollinen yhteistyö; ja
- 6) ~~5)~~ hankkeen voidaan arvioida olevan tuloksellinen ja laaja-alaisesti hyödynnettävä.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksen -ohjelmatavoitteisiin on tarpeen sisällyttää vahvemmin hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

Pykälän 3. muutosesitys (3 §:n 3. mom. kohta 2.)

3 § Maakunnan hankekokonaisuuden avustuksen myöntämisen edellytykset

Valtionavustusta voidaan myöntää vain yhdelle 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiselle maakunnan hankekokonaisuudelle kussakin maakunnassa. Maakuntaperusteisesta aluejaosta voidaan poiketa, jos sille on erityinen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseen ja kehittämiseen liittyvä perusteltu syy. Maakunnan hankekokonaisuudelle suunnattavan avustuksen myöntämisen edellytyksenä on 2 §:ssä säädetyn lisäksi, että:

- 1) hankkeeseen osallistuvien kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu asukasluku on vähintään 80 prosenttia maakunnan tai 1 momentissa tarkoitetun erityisen syyn perusteella määritellyn muun alueen asukasluvusta;
- 2) hanke edistää kaikkia 3 momentissa lueteltuja Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman osatavoitteita; ja
- 3) hankesuunnitelma on käsitelty valtakunnallisessa sote-uudistuksen johtoryhmässä.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman osatavoitteet ovat:

- 1) palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden parantaminen;
- 2) toiminnan painotuksen siirtäminen korjaavista palveluista ehkäisevään ja ennakoivaan työhön ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen;
- 3) palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantaminen;
- 4) palveluiden monialaisuuden ja yhteentoimivuuden varmistaminen; ja
- 5) kustannusten nousun hillitseminen.

1b) Onko luonnoksessa esitetty avustuksen myöntämisen edellytyksiä ja hakemista koskeva sääntely muutoin toimivaa?

Valtionavustuksen myöntämisen edellytyksissä tulee lisätä tilojen sekä tutkimus- ja hoitovälineiden esteettömyyden ja saavutettavuuden vaatimus. Lain tasaisesti voimassa oleva YK:n vammaisyleissopimus velvoittaa Suomen valtiota ja julkista valtaa huolehtimaan sopimuksen mukaisten esteettömyysvelvoitteiden toimeenpanosta (artikla 9). Valtion avustuksen yleiseksi ehdoksi tulee säätää velvollisuus vastata siitä, että avustettava hanke täyttää esteettömyyden ja saavutettavuuden vaatimukset niin rakennetun ympäristön, kuin myös erityisesti hoito- ja tutkimusvälineiden osalta. Palvelu, joka on esteellinen estää käytännössä toimintakyvyltään rajoittuneen asiakkaan mahdollisuuden käyttää palvelua. Lisäksi esteettömyys palvelee kaikkia asiakkaita. Sosiaali- ja terveyspalveluilla on keskeinen merkitys toimintakyvyn ylläpidossa, terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa sekä syrjäytymisen estämisessä.

Esteellinen palvelu lisää erityisratkaisujen ja -palvelujen tarvetta ja näin kustannusten kasvua. Esteettömyys ja saavutettavuus tukevat palveluiden kehittämistä ja tehostamista, hyvien käytäntöjen levittämistä sekä toimintatapojen uudistamista.

2. Valtionavustuksen enimmäismäärää koskeva sääntely

2a) Onko asetusluonnoksen 4 §:n mukainen avustuksen enimmäismääriä koskeva sääntely selkeää ja perusteltua?

-

2b) Onko 4§:n 2 momentin mukaiset maakuntien hankekokonaisuuksien enimmäismäärät määritelty onnistuneesti? Onko sääntely muutoin toimivaa?

-

3. Muut kommentit

3a) Onko asetusluonnoksen sääntelyssä muutoin kommentoitavaa?

-

3b) Mitä muita mahdollisia seikkoja asetuksen jatkovalmistelussa tulisi ottaa huomioon?

Asetusluonnoksen hyväksyttävien kustannusten pykälää tulee muuttaa siten, että painopisteen siirtäminen ennakoivaan ja ehkäisevään työhön tosiasiallisesti mahdollistuu ja voi toteutua ja jossa järjestöjen osallisuudella ja sen tuottamalla toiminnalla on merkittävä tehtävä ja rooli.

Pykälän 6. muutosesitys (6 §:n 2 mom. kohta 6.):

6 § Hyväksyttävät kustannukset

Valtionavustusta maksetaan toteutuneiden, hyväksyttävien kustannusten perusteella.

Valtionavustukseen oikeuttavia kustannuksia ovat hankkeen toteuttamisen kannalta tarpeelliset ja määrältään kohtuulliset:

- 1) hankkeen hallinnointikustannukset;
- 2) hankkeen henkilöstökustannukset;
- 3) matkakustannukset;
- 4) toimitilojen vuokrat;
- 5) välittömästi hankkeen toteuttamiseen liittyvät irtaimen omaisuuden hankintakulut;
- 6) ulkopuolisista lähteistä hankitun tutkimuksen, tietämyksen sekä konsultoinnin ja vastaavien asiantuntijapalveluiden ja järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön kustannukset; sekä
- 7) muut hankkeen toteuttamiseksi välttämättömät kustannukset.

Lisäksi:

Tässä käsiteltävänä olevan asetuksen suhde niin ikään lausuntokierroksella olevaan

Valtiovarainministeriön asetusluonnokseen [toiminnan tehostamisen, sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistamisen valtionavustuksista](#) tulisi olla kirjattuna molempien asetusten

taustamuistioissa tai olla muulla tavoin selkeästi tiedotettuna. Kyseessä olevia avustuksia myönnettäisiin nykyisille palveluiden järjestämisvastuullisille toimijoille. Kyseessä on voimassa olevaan lainsäädäntöön perustuvasta vapaaehtoisesta alueellisesta yhteistyön ja yhteisen valmistelun tukemisesta. Tavoitteena on, että myös tämä valtionavustushaku käynnistyisi rinnakkain Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus – ohjelmaan liittyvien valtionavustusten kanssa.